

безпосередніх потреб і запитів людей. Слід констатувати, що вивчення екологічних наслідків бідності в Україні ще не стало предметом наукових досліджень.

Ще одним важливим пріоритетом сучасної екологічної політики є перехід на міжнародні нормативи і стандарти оцінки якості навколишнього природного середовища, що дозволило б отримати реалістичну картину та сформувавши стратегію екологічного регулювання процесів соціальної життєдіяльності та життєзабезпечення. Варто підкреслити, що концепція сталого розвитку орієнтує на те, щоб вирішення екологічних проблем відбувалось на підставі соціального і громадянського консенсусу. Третім суттєвим фактором посилення гуманітарної орієнтованості екологічної політики є збір і накопичення інформації, щодо змісту етнокультурних традицій природокористування і екологічного виховання. В зв'язку з цим суттєво важливо визначити, як і на яких принципах і засадах вона буде функціонувати [2].

Отже, екологічна безпека – одна з найважливіших проблем сьогодення. Заради того, щоб зменшити ризик від глобальних екологічних загроз слід об'єднати та спрямувати зусилля на формування повноцінних каналів передачі з покоління у покоління прогресивного досвіду природокористування, бережливого і відповідального ставлення до природи, які зараз розглядаються як важлива умова переходу суспільства до моделі сталого розвитку.

Література: 1. Екологічна безпека як критерій гармонійної трансформації сучасного суспільства [Електронний ресурс] / Збірник матеріалів з III всеукраїнської конференції «Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях» – 2011. – с. 125. – Режим доступу : [www/ URL: http://ndisrp.ucoz.ua/_ld/0/14_konference_BS_2.pdf](http://ndisrp.ucoz.ua/_ld/0/14_konference_BS_2.pdf) 2. Бондар О.І. Екологічна безпека та сталий розвиток – основоположні аспекти екологічної політики / О.І.Бондар, І.В. Хоренжая, А.О. Хоренжая [Електронний ресурс] / Збірник наукових праць СХУЯЕтаП – Режим доступу: [www/ URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/znpnu/2010_3/Z35R2S2.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/znpnu/2010_3/Z35R2S2.pdf) 3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [Електронний ресурс] / Законодавство України – Режим доступу: [www/ URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12) 4. Семенов В.Ф. Екологічний менеджмент [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www/ URL: http://pidruchniki.ws/ekologiya/ponyattya_stalogo_rozvitku_kriteriyi_printsipi_ekologichna_dominanta_stalogo_rozvitku](http://pidruchniki.ws/ekologiya/ponyattya_stalogo_rozvitku_kriteriyi_printsipi_ekologichna_dominanta_stalogo_rozvitku) 5. Згуровський М. Україна у глобальних вимірах сталого розвитку [Електронний ресурс] / Дзеркало тижня №19,20 травня 2006. – Режим доступу: [www/ URL: http://dt.ua/SCIENCE/ukrayina_u_globalnih_vimirah_stalogo_rozvitku-46725.html](http://dt.ua/SCIENCE/ukrayina_u_globalnih_vimirah_stalogo_rozvitku-46725.html)

Мороз Е.Г.,
асистент кафедри менеджменту НУВГП,
м. Рівне, Україна

ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

Загально визнаним є той факт, що сталий економічний розвиток суспільства передбачає не тільки економічне зростання, а й покращення у соціальній та екологічній сферах. Екологічно безпечне функціонування підприємств сфери водопостачання та водовідведення є одним із головних індикаторів ефективної діяльності інфраструктури будь-якого населеного пункту та якості життя його мешканців. Тому діяльність таких підприємств на засадах інноваційно-інвестиційної розвитку у рамках концепції сталого розвитку потребує особливої уваги.

Сфера водопровідно-каналізаційного господарства (надалі – ВКГ) перебуває в критичному стані, що надзвичайно загрозово для населення України. Більшість підприємств цієї сфери самостійно неспроможні не тільки модернізувати власну матеріально-технічну базу, наділити її інноваційними характеристиками й тенденціями, а й поліпшити якість надання послуг з водопостачання та водовідведення своїм споживачам. Інноваційно-інвестиційний розвиток сфери водопостачання та водовідведення – це неперервний динамічний процес, у якому проблеми пошуку додаткових джерел інвестування, необхідних для впровадження інновацій, залучення потенційних інвесторів тісно пов'язані з формуванням нових знань та ідей; виробничим освоєнням нових наукових відкриттів, винаходів, результатів досліджень і розробок; впровадженням нововведень у вигляді енергоощадних та ресурсозберігаючих технологій, прогресивної техніки і устаткування; запровадженням новітніх способів знезараження стічних вод, розв'язанням водогосподарських і екологічних проблем з наданням безумовного пріоритету збереженню і відтворенню водних ресурсів [1, с. 243].

Питання висвітлення проблем на шляху економічного розвитку підприємств ВКГ активно піднімаються у працях таких провідних науковців як А. Бодюк, В. Голян, Л. Горев, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, І. Кирпач, Л. Кожушко, Н. Ковшун, О. Мельниченко, В. Сташук, М. Хвесик, А. Яцик, І. Абрамович, А. Ачкасов, Л. Кравцова, І. Корінька, А. Крушевський, Т. Момот, Г. Онищук, М. Руля, В. Петросова, Р. Тян, Т. Юр'єва та ін. Метою даного наукового дослідження є висвітлення, узагальнення й класифікація проблем інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сфери ВКГ та розробка напрямків їх подолання. Результати дослідження представлені в табличній формі.

Таблиця 1

Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сфери водопостачання і водовідведення та перспективні напрями їх вирішення

Класифікація проблем	Проблема	Напрямки вирішення проблеми
Нормативно-правові проблеми	1. Недосконалість законодавчо-правового забезпечення діяльності підприємств сфери водопровідно-каналізаційного господарства (надалі ВКГ)	1. Внесення змін до Закону України “Про питну воду та питне водопостачання” 2. Внесення змін до Податкового кодексу України 3. Внесення змін до Закону України “Про особливості передачу в оренду чи концесію об’єктів централізованого водо-, тепlopостачання і водовідведення, що перебувають у комунальній власності” 4. Внесення змін до Закону України “Про державно-приватне партнерство”
	2. Високий рівень монополізації сфери водопостачання й водовідведення	1. Демоніполізація та реструктуризація підприємств 2. Передача об’єктів сфери ВКГ державної форми власності у оренду чи концесію
Техніко-технологічні проблеми	1. Низький рівень забезпеченості населення України послугами із водопостачання та каналізації	1. Розроблення оптимізаційних схем діяльності водопровідних та каналізаційних споруд 2. Будівництво зливових систем водовідведення
	2. Низька якість питної води (у 261 населеному пункті України вода не відповідає встановленим нормам якості) та надзвичайно низька частка води, яка проходить очистку перед подачею у водопровідні мережі	1. Приведення до нормативних вимог зон санітарної охорони та водоохоронних зон джерел питного водопостачання 2. Проведення оцінки екологічного та гігієнічного стану джерел питного водопостачання на відповідність установленим вимогам 3. Встановлення сучасних систем очистки води 4. Удосконалення системи контролю якості води 5. Створення систем попереднього очищення води 6. Будівництво та реконструкція станцій (установок) знезараження та доочищення питної води
	3. Високий рівень зносу водопровідних і каналізаційних мереж та споруд	1. Інвентаризація водопровідних й каналізаційних споруд та виявлення першочергових заходів щодо забезпечення аварійності
	4. Низький коефіцієнт корисної дії наявних потужностей водопровідних та каналізаційних систем	1. Розробка й впровадження схем оптимізації й модернізації централізованих систем водопостачання й водовідведення 2. Розробка та реалізація інноваційно-інвестиційних проєктів із реконструкції, модернізації, капітального ремонту та заміни водопровідних й каналізаційних мереж і необхідного обладнання
	5. Подача води споживачам за встановленим графіком (у 102 населених пунктах)	
	6. Високий рівень витоків та неврахованих витрат води	1. Перехід від аварійно-точкового ремонту до заміни труб і комунікацій
	7. Підтоплення підвалів, яке є наслідком витоків води з трубопроводів	2. Встановлення регуляторів тиску води 3. Примусове встановлення споживачами квартирних приладів обліку споживання води

	8. Високий рівень заборгованості підприємств сфери ВКГ за енергоресурси	1. Реконструкція систем енергопостачання 2. Організація незалежного енергоживлення елементів водоочисних споруд 3. Проведення реструктуризації боргів із можливим списанням безнадійної дебіторської заборгованості
	9. Збільшення обсягів скиду недостатньо очищених та недоочищених стічних вод у водойми	2. Будівництво сучасних систем повного та біологічного очищення стічних вод 1. Впровадження технологій очистки стічних вод від сполук азоту та фосфору
Економічні проблеми	1. Недостатній рівень державного фінансування інноваційно-інвестиційних проектів підприємств сфери ВКГ	1. Пошук додаткових джерел фінансування заходів із реконструкції та модернізації водопровідно-каналізаційних мереж 2. Передача об'єктів сфери ВКГ державної форми власності у оренду чи концесію
	2. Обмеженість величини власних коштів підприємств сфери ВКГ	3. Запровадження механізмів заохочення комерційних фінансово-кредитних структур до активних процесів кредитування підприємств ВКГ 4. Створення інноваційних й венчурних фондів
	3. Низький рівень впровадження й реалізації інноваційно-інвестиційних проектів	1. Розробка ефективних механізмів підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності 2. Запровадження системи надання державних гарантій щодо кредитування екологічних інноваційних проектів;
	4. Відсутність фінансових стимулів залучення додаткових інвестиційних ресурсів	3. Перегляд та удосконалення відповідних положень фінансово-кредитної, податкової й амортизаційної політики держави;
	5. Висока ризикованість та довготривалий термін окупності інноваційно-інвестиційних проектів	4. Спрощення процедури отримання патентів та ліцензій 5. Запровадження обов'язкового включення інвестиційної складової під час встановлення тарифів
	6. Високий рівень заборгованості бюджету з фінансування субсидій	1. Встановлення й затвердження економічно обґрунтованих тарифів на послуги водопостачання й каналізації стоків для фізичних та юридичних осіб
	7. Високий рівень заборгованості бюджету з відшкодування пільг	2. Відміна перехресного субсидування під час формування тарифів для фізичних та юридичних осіб, коли з метою соціального захисту населення витрати з надання послуг населенню перекладаються на інші категорії споживачів
	8. Високий рівень заборгованості бюджету з дотацій на відшкодування різниці в ціні, що утворюється внаслідок встановлення планово-збиткових тарифів для населення	3. У разі відміни перехресного субсидування запровадження надання державою адресної допомоги незахищеним верствам населення 4. Вдосконалення на державному рівні системи і порядку надання пільг окремим категоріям громадян з оплати послуг водопостачання та водовідведення
	9. Невідповідність тарифів на послуги економічно обґрунтованим витратам	4. Вдосконалення діючого порядку формування, встановлення та застосування тарифів на послуги водопостачання та водовідведення 5. Запровадження практики надання звіту про виконання інноваційно-інвестиційних проектів під час перегляду тарифів у більшу сторону
	10. Наявність перехресного субсидування під час формування та встановлення тарифів для населення та інших споживачів	6. Розробка заходів щодо зменшення енергоємності устаткування
	11. Постійна тенденція до зростання тарифів на електроенергію	
	12. Низька платоспроможність споживачів послуг водопровідно-каналізаційного господарства	1. Надання субсидій найбільш малозабезпеченим верствам населення

Прогресуюча тенденція до деградації водних ресурсів, поява нових забруднюючих речовин, високий рівень зношеності водопровідно-каналізаційного устаткування і мереж, забруднення питної води при її знезараженні і транспортуванні суттєво знижують економічну ефективність та екологічну безпеку систем водопостачання й водовідведення.

Подолання зазначених вище проблем дозволить перейти підприємствам сфери водопостачання й водовідведення на новий щабель інноваційно-інвестиційного розвитку.

Література: 1. Мороз Е.Г. Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств сфери водного господарства / Мороз Е.Г. // Вісник НУВГП – 2012 - Серія “Економіка” - № 2. 2. Мельниченко О.А., Ващенко В.О. Реформування вітчизняного житлово-комунального господарства: класифікація проблем та роль держави у їх вирішенні / Мельниченко О.А. // <http://www.nbu.gov.ua/> 3. Борецько В.І., Ключко О.Д. Проблеми забезпечення питною водою жителів Рівненської області / Борецько В.І. // <http://essuir.sumdu.edu.ua> 4. Результати Засідання круглого столу “СТОП ФОСФАТИ. Стан водовідведення в Україні” // <http://www.nkp.gov.ua/ukr/nportal/view/757>

*Підцерковна Х.В.,
викладач кафедри менеджменту РДГУ,
м. Рівне, Україна*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ УРБАНІЗОВАНОГО ПРОСТОРУ (НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ)

Ефективність управління екологічним розвитком міст – одна із найбільш актуальних проблем, що існують сьогодні в багатьох країнах світу. Її специфіка для кожної країни визначається рівнем соціально-економічного розвитку, природними, етнічними умовами, а також організаційною структурою державного управління та існуючим адміністративно-територіальним устроєм. Для України, в сучасних умовах, великого значення набуває удосконалення тих нормативно-правових актів, які регулюють екологічні засади розвитку урбанізованих територій у зв'язку з тими проблемами, що супроводжують українські міста на етапах їх становлення, існування та занепаду. Саме тому, вважаємо за необхідне розглянути зарубіжний досвід еколого-містобудівної діяльності, адже, на нашу думку, це дасть змогу визначити науково-методологічні підходи спрямовані на подолання негативних наслідків урбанізації у нашій країні, що і визначило актуальність даного дослідження.

Метою даного дослідження є аналіз німецького досвіду регулювання екологічних засад розвитку урбанізованого простору та визначення можливості його застосування в Україні. У Німеччині діє Містобудівний Кодекс ФРН (Baugesetzbuch (BauGB) [1], який регулює всі питання, що пов'язані з територіальним плануванням і розвитком міст. Містобудівна частина Кодексу представлена правовими вимогами щодо видів проектної документації, умов її погодження, затвердження та внесення змін та складається з двох частин. На час складання плану забудови закон надає територіальній громаді право забороняти нове будівництво, щоб запобігти можливості побудувати об'єкт, який міг би порушити безпеку їх життєдіяльності. Крім того, громадяни, інтереси яких порушені планом забудови, можуть звернутися до адміністративного суду і домогтися так званого “контролю норм”. Окрім того, в Німеччині більша частина міст має свої нормативно-правові акти, що стосуються екологічного забезпечення розвитку урбанізованого простору.

Так, вважається, що у місті Берлін містобудівна екологія отримала найбільший розвиток. Це проявляється у впровадженні екосистемного підходу до розбудови міста і досягненнях в охороні живої природи. Саме в Берліні при збільшенні площі забудованих територій за останні 10 років на 15 % площа міських лісів Берті виявилась незмінною (близько 157 м²), більше того, нині у місті продовжують формуватись ділянки дикої природи у парках, садах та скверах [2].

Більше 42 % території Берліну займають озеленені території і водні об'єкти. За цим показником столиця Німеччини переважає всі інші великі міста країни. В середньому, на одного жителя Берліну приходиться 12 м² озелених територій, при цьому 14 % території має статус таких, які перебувають під особливою охороною. Планувальна структура міста така, що озеленені території проникають із периферії у центр міста і, тим самим, виконують важливу роль в оздоровленні міського простору [2]. Найбільш активний рівень містобудівної діяльності Німеччини – рівень територіальної общини (регіону). Планування на цьому рівні називається “планування організації будівельних робіт” і регулюється Містобудівним кодексом ФРН 1997 року [1]. Інструментами територіального планування на цьому рівні є два акти:

1. План землекористування (Flachennutzungsplang), що стосується всієї території общини з існуючими об'єктами та інфраструктурою і особливу увагу приділяє екологічним аспектам – в ньому міститься принципова вимога раціонально використовувати землю і утримувати на мінімальному рівні види її освоєння, пов'язані із забудовою. Крім того, всі положення територіального планування включають оцінку екологічного стану території, наслідки реалізації